

Józef M. Fiszer*

PERSPEKTYWY RENESANSU TRÓJKĄTA WEIMARSKIEGO I JEGO DZIAŁALNOŚĆ PO AGRESJI ROSJI NA UKRAINĘ

Streszczenie

Niniejszy artykuł poświęcony jest tzw. Trójkątowi Weimarskiemu utworzonemu w 1991 roku, czyli nieformalnej grupie państw, którą tworzą Polska, Niemcy i Francja. Ukazuje genezę, sukcesy i niepowodzenia oraz jego działalność i perspektywy renesansu po agresji Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku. Trójkąt Weimarski powstał w trudnym momencie dla Polski i Europy, tzn. po zjednoczeniu Niemiec 3 października 1990 roku, ale przed rozpadem Związku Sowieckiego w grudniu 1991 roku, który miał negatywny stosunek do transformacji ustrojowej w Polsce rozpoczętej w czerwcu 1989 roku i jej euroatlantyckich aspiracji. Podobny, wrogi stosunek do euroatlantyckich aspiracji Ukrainy ma Federacja Rosyjska pod rządami Władimira Putina, który m.in. po to zaatakował ten suwerenny kraj, aby udaremnić mu akcesję do Unii Europejskiej i NATO. W artykule tym staram się zweryfikować hipotezę, że Trójkąt Weimarski to jeden z największych sukcesów polityki zagranicznej Polski po 1989 roku, której głównym celem była akcesja do struktur euroatlantyckich, aby w ten sposób zapewnić suwerenność i umocnić nasze bezpieczeństwo. Stwierdzam, że Trójkąt Weimarski spełnił tu swoją rolę. Ponadto uważam, że może on odegrać podobną rolę w przypadku starań Ukrainy o członkostwo w strukturach euroatlantyckich. W związku z tym niezbędny jest jego renesans, a akceleratorem tego procesu jest tocząca się od ponad dwóch lat wojna w Ukrainie. Poza tym stwierdzam, że biorąc pod uwagę komplikującą się dziś sytuację międzynarodową, Trójkąt Weimarski powinien aktywniej działać i odgrywać większą rolę w polityce zagranicznej Polski, Niemiec i Francji oraz Unii Europejskiej. Powinien też podejmować konkretne działania na rzecz zakończenia wojny rosyjsko-ukraińskiej i akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej i NATO.

Słowa kluczowe: Trójkąt Weimarski, Polska, Niemcy, Francja, renesans, Ukraina, Rosja

Wstęp

Trójkąt Weimarski został powołany do życia trzydzieści trzy lata temu i ma na swoim koncie sukcesy, ale także pewne niepowodzenia.

* Polska Akademia Nauk, e-mail: fiszer@isppan.waw.pl, ORCID: 0000-0003-2461-4341.

Doczekał się już wielu publikacji naukowych, które *summa summarum* jego działalność i dotychczasowy dorobek oceniają pozytywnie. Moja ocena jest również pozytywna¹. Jego głównym celem było włączenie Polski w nurt europejskich decyzji, zapadających w dużej mierze między Francją a Niemcami, wspieranie demokratycznych przemian w Polsce po 1989 roku oraz pomoc w integracji Polski ze strukturami euroatlantycznymi. Po trzydziestu trzech latach, które minęły od utworzenia Trójkąta Weimarskiego, trzeba jednak przyjrzeć się raz jeszcze potencjałowi tego specyficznego trójstronnego formatu, który sprawdził się w trudnym momencie historii Europy i odegrał ważną rolę w procesie normalizacji stosunków Polski z Niemcami i Francją po 1989 roku oraz w procesie naszej akcesji do NATO i Unii Europejskiej².

Niniejszy artykuł poświęcony jest Trójkątowi Weimarskiemu utworzonemu w 1991 roku, czyli nieformalnej grupie państw, którą tworzą Polska, Niemcy i Francja. Ukazuje jego genezę, sukcesy i niepowodzenia oraz działalność i perspektywy renesansu po agresji Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku. *De facto* jest to próba dokonania bilansu dotychczasowej działalności Trójkąta Weimarskiego i ukazania jego perspektyw oraz znaczenia dla współczesnych stosunków międzynarodowych w kontekście agresji Rosji na Ukrainę. Ponadto celem artykułu jest analiza wysiłków Trójkąta Weimarskiego na rzecz zakończenia wojny rosyjsko-ukraińskiej oraz akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej i NATO.

W artykule tym staram się zweryfikować hipotezę, że Trójkąt Weimarski to jeden z największych sukcesów polityki zagranicznej Polski po 1989 roku, której głównym celem była akcesja do struktur euroatlantycznych, aby w ten sposób zapewnić nam suwerenność i umocnić nasze bezpieczeństwo. Stwierdzam, że Trójkąt Weimarski spełnił tu swoją rolę. Ponadto uważam, że może on odegrać podobną rolę w przypadku starań Ukrainy o członkostwo w strukturach euroatlantycznych. W związku z tym niezbędny jest jego renesans, a akceleratorem tego procesu jest tocząca się od ponad dwóch lat wojna w Ukrainie. Ponadto stwierdzam, że biorąc pod uwagę coraz bardziej komplikującą się dziś sytuację międzynarodową na świecie, Trójkąt Weimarski powinien aktywniej działać

¹ Na ten temat napisałem już kilka publikacji, m.in.: monografię pt. *Trójkąt Weimarski. Geneza i działalność na rzecz integracji Europy w latach 1991–2016*, Warszawa 2019. Pod moją redakcją ukazała się jako pokłosie konferencji naukowej praca zbiorowa pt. *Współpraca Polski, Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego (1991–2021)*, red. J.M. Fiszer, Warszawa 2022, a na zlecenie Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu w 2020 roku przygotowałem na ten temat ekspertyzę.

² K. Skubiszewski, *Polska polityka zagraniczna w 1991 roku*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1993”, s. 13–34; M. Łukaszewicz, *Trójkąt Weimarski po 15 latach*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2006, II/2, s. 110–120.

i odgrywać istotną rolę w polityce zagranicznej Polski, Niemiec i Francji oraz Unii Europejskiej. Powinien też podejmować konkretne działania oraz odegrać ważną rolę w zakończeniu wojny rosyjsko-ukraińskiej i w akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej i NATO. Dlatego też nie wolno tej nieformalnej struktury pogrzebać, wręcz przeciwnie, trzeba dać Trójkątowi Weimarskiemu nowe życie.

W niniejszej analizie odwołuję się nie tylko do teorii polityki zagranicznej państwa, ale także do teorii integracji europejskiej oraz kilku teorii i metod badawczych stosowanych w naukach o polityce i nauce o stosunkach międzynarodowych. Przede wszystkim do teorii realizmu klasycznego, szkoły angielskiej i teorii instytucjonalizmu. Dominującą metodą badawczą jest tutaj analiza dokumentów i materiałów źródłowych, opis i analiza historyczna oraz krytyczna analiza literatury przedmiotu. Do opracowania niniejszego artykułu wykorzystałem bogatą literaturę przedmiotu, w tym dokumenty publikowane, publikacje zwarte, artykuły z periodyków naukowych oraz z prasy i Internetu, o czym świadczą rozbudowane przypisy i bogata bibliografia.

Geneza Trójkąta Weimarskiego i jego cele

Trójkąt Weimarski powstał w trudnym momencie dla Polski i Europy, tzn. po zjednoczeniu Niemiec 3 października 1990 roku, ale przed rozpadem w grudniu 1991 roku Związku Sowieckiego, który miał negatywny stosunek do transformacji ustrojowej w Polsce, rozpoczętej w 1989 roku i jej euroatlantyckich aspiracji. Podobny, wrogi stosunek do euroatlantyckich aspiracji Ukrainy ma Federacja Rosyjska pod rządami Władimira Putina, który m.in. po to zaatakował ten suwerenny kraj, aby udaremnić mu akcesję do Unii Europejskiej i NATO, a następnie podporządkować go Rosji. Jego celem jest bowiem odbudowa Związku Sowieckiego.

Po upadku komunizmu w państwach Europy Środkowo-Wschodniej i zakończeniu zimnej wojny w stosunkach międzynarodowych odrodziła się idea integracji regionalnej; na tej fali doszło do utworzenia Trójkąta Wyszehradzkiego i Trójkąta Weimarskiego³. W Związku Sowieckim/Federacji Rosyjskiej dominowała tendencja do pomijania lub lek-

³ J. Stańczyk, *Nowy regionalizm w Europie Środkowej*, „Wojsko i Wychowanie”, 1999, nr 2, s. 94; Z. Czachór, *Regionalizm w stosunkach międzynarodowych* [w:] *Stosunki międzynarodowe*, red. W. Malendowski, C. Mojsiewicz, Wrocław 1998, s. 249–255; *Place and Role of the Visegrád Group Countries in the European Union*, eds J.M. Fiszer, A. Chojan, P. Olszewski, Warsaw 2019.

ceważenia interesów i pozycji Polski w Europie⁴. Jednocześnie Zachód na czele ze Stanami Zjednoczonymi postawił Polsce wiele trudnych warunków, od których spełnienia uzależnił jej członkostwo w strukturach euroatlantyckich⁵. Dlatego w początkowym okresie starań Polski o członkostwo w NATO i Wspólnotach Europejskich/Unii Europejskiej szczególną rolę odegrał Trójkąt Weimarski⁶. Nie ulega wątpliwości, że bez Trójkąta Weimarskiego integracja postzimnowojennej Europy, a szczególnie w latach 1991–2009, nie byłaby tak dynamiczna i efektywna, jak to nastąpiło w owym czasie, a droga Polski do struktur euroatlantyckich byłaby znacznie trudniejsza⁷.

Były (i obecny) minister spraw zagranicznych Polski Radosław Sikorski na temat genezy Trójkąta Weimarskiego i jego celów napisał w 2018 roku, że „Powstał on w 1991 roku jako formuła wspierająca nasze przystąpienie do Unii Europejskiej, gdy Polska była postkomunistycznym bankrutem, ale i inspiracją”⁸. Jest to stwierdzenie zbyt ogólne, pomija bowiem szereg innych przyczyn, które doprowadziły do utworzenia Trójkąta Weimarskiego. Można podzielić je na przyczyny obiektywne i subiektywne, międzynarodowe i wewnętrzne, determinowane

⁴ K. Przybyła, *Rosyjska polityka wobec Zachodu – wybrane zagadnienia*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2013, nr 26, s. 67–89; R. Jakimowicz, *Zarys stosunków polsko-rosyjskich w latach 1992–1999*, Warszawa 2000; A.V. Kozhemiakin, R.E. Kanet, *Russia and Its Western Neighbours in the „Near Abroad”* [w:] *The Foreign Policy of the Russian Federation*, London 1997, s. 35–26.

⁵ A. Hyde-Price, *Dryf kontynentalny? Polska a zmiany relacji euroatlantyckich* [w:] *Nowy członek „starego” Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa*, red. O. Osica, M. Zaborowski, Warszawa 2002; J.M. Fiszler, *Stanowisko Rosji wobec akcesji Polski do NATO i Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2016, nr 1, s. 264–289.

⁶ Na temat genezy i działalności Trójkąta Weimarskiego powstała już spora literatura, ale większość z owych publikacji ukazała się w pierwszej dekadzie XXI wieku i nie obejmuje całokształtu jego działalności. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują: B. Koszel, *Trójkąt Weimarski. Geneza – działalność – perspektywy współpracy*, Poznań 2006; *Trójkąt Weimarski w Europie*, red. K.-H. Standke, Toruń 2009; H. Wyligąła, *Trójkąt Weimarski. Współpraca Polski, Francji i Niemiec w latach 1991–2004*, Toruń 2010; S. Parzymies, *Trójkąt Weimarski w poszerzonej Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe”, 2004, nr 2; *Współpraca polityczno-wojskowa w ramach Trójkąta Weimarskiego i Trójkąta Polska – Niemcy – Dania*, red. H. Bogusławska, A. Konieczna, Warszawa 1918; M. Bąk, *Trójkąt Weimarski w latach 1991–1999 i jego znaczenie dla bezpieczeństwa europejskiego*, „Przegląd Strategiczny”, 2013, nr 2.

⁷ B. Koszel, *Rola Francji i Niemiec w procesie integracji Polski z UE* [w:] *Polska w Europie w XXI wieku*, red. T. Wallas, Poznań 2002, s. 121–147; *Nowy członek „starego” Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa*, red. M. Zaborowski, Warszawa 2002.

⁸ R. Sikorski, *Polska może być lepsza*, Kraków 2018, s. 177–178.

ówczesną sytuacją międzynarodową Niemiec, Francji i Polski. *De facto*, wszystkie te państwa miały swoje powody, aby powołać do życia Trójkąt Weimarski. Niemcy po zjednoczeniu, którego obawiała się Polska i Francja, chciały pokazać, że nie zagrażają swoim najbliższym sąsiadom i w ogóle Europie, że zależy im na kontynuowaniu współpracy bilateralnej i multilateralnej na rzecz integracji i bezpieczeństwa naszego kontynentu. Natomiast Francja upatrywała w Trójkącie Weimarskim możliwość kontroli polityki wewnętrznej i zagranicznej zjednoczonych Niemiec oraz szansę na wzmocnienie swojej mocarstwowej roli w Europie, która zmalała wraz ze zjednoczeniem Niemiec i zakończeniem zimnej wojny⁹. Ścisła współpraca zjednoczonych Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego zaowocowała wspólną inicjatywą na rzecz utworzenia Unii Europejskiej, co nastąpiło po podpisaniu w dniu 7 lutego 1992 roku traktatu z Maastricht¹⁰. Unia Europejska miała być fundamentem dla współpracy i bezpieczeństwa państw Europy oraz *panaceum* na zaspokojenie francuskich ambicji odgrywania przez Paryż nadal ważnej roli w postzimnowojennym świecie¹¹.

Pierwsze spotkanie ministrów spraw zagranicznych Francji, Niemiec i Polski, które dało początek trójstronnej współpracy, odbyło się w dniach 28–29 sierpnia 1991 roku w Weimarze, a więc kilkanaście miesięcy po zjednoczeniu Niemiec i niecałe trzy miesiące po podpisaniu polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy oraz cztery miesiące po zawarciu polsko-francuskiego układu o przyjaźni i współpracy. Ówczesny minister spraw zagranicznych RFN, Hans-Dietrich Genscher, zaprosił do Weimaru, miasta Goethego i Schillera, położonego niedaleko Buchenwaldu, swych odpowiedników: z Francji Rolanda Dumasa i Krzysztofa Skubiszewskiego z Polski, państw, które – jak już pisałem – mocno obawiały się zjednoczonych Niemiec i ich polityki zagranicznej. Pretekstem była 242 rocznica urodzin Johanna Wolfganga Goethego. Podczas spotkania trzej ministrowie

⁹ F. Bozo, „Winners” and „Losers”: *France, the United States, and the End of the Cold War*, „Diplomatic History”, November 2009, vol. 33, no. 5, s. 926–928; V. Malin-gre, M.-P. Subtil, *Entente cordiale contre l’Histoire*, „Le Monde”, 12.09.2009, s. 8; S. Parzymies, *Przyjaźń z rozsądku. Francja i Niemcy w nowej Europie*, Warszawa 1994, s. 57–106.

¹⁰ J.M. Fiszer, *Geneza traktatu z Maastricht: determinanty międzynarodowe i jego znaczenie dla bezpieczeństwa Europy po zakończeniu zimnej wojny* [w:] *Unia Europejska w turbulentnym świecie. 30 lat traktatu z Maastricht*, red. J.M. Fiszer, T. Stępniewski, Lublin–Warszawa 2022, s. 15–38.

¹¹ S. Parzymies, *Przyjaźń z rozsądku...*, s. 181–182; A. Szeptycki, *Czynnik niemiecki w polityce wschodniej V Republiki (1958–1991)*, „Stosunki Międzynarodowe”, 2000, nr 3–4.

omówili sytuację międzynarodową w Europie, determinowaną rozpadającym się łańcem jałtańsko-poczdamskim i zjednoczeniem Niemiec, oraz nakreślili kierunki wzajemnej współpracy. Podpisali pierwszą wspólną deklarację, znamiennie zatytułowaną „Odpowiedzialność Francji, Polski i Niemiec za przyszłość Europy”, w której zarysowano cele i zadania Trójkąta Weimarskiego¹². Podkreślono m.in.: „Europa znajduje się w punkcie zwrotnym swojej historii. Jej narody i państwa wkroczyły na drogę prowadzącą ku nowym formom współżycia. Jesteśmy świadomi, że Polacy, Niemcy i Francuzi są w sposób szczególny odpowiedzialni za sprawę wypracowania w Europie takich form dobrosąsiedztwa, które sprawdzą się w przyszłości. [...] Zadaniem chwili jest zacieśnienie więzi współpracy, łączących narody i państwa ponad dzielącymi je niegdyś granicami, na wszystkich płaszczyznach i we wszystkich dziedzinach życia. [...] W stosunkach między Niemcami a Francją współpraca taka stała się rzeczą normalną, a między Niemcami a Polską jest ona kluczem do przyszłej wspólnoty państw i ich obywateli. [...] Francja i Niemcy popierają wszelkie działania na rzecz zbliżenia Polski i pozostałych nowych demokracji do Wspólnoty Europejskiej. Nalegają one na szybkie zawarcie układów o stowarzyszeniu z demokracjami Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej i wspierają rozwój dialogu politycznego. Otwarcie tym nowym demokracjom drogi ku pełnemu członkostwu pokrywa się z celami Wspólnoty Europejskiej”¹³.

Z powyższego wynika, że celem nadrzędnym Trójkąta Weimarskiego było przełamywanie barier między zjednoczonymi Niemcami, Francją i Polską oraz rozwój współpracy, która miała potwierdzać ich dążenie do przezwyciężenia podziału Starego Kontynentu oraz niwelować obawy Francji dotyczące mocarstwowych ambicji Niemiec w regionie środkowoeuropejskim, a także równoważyć ich wpływy w Europie. W ten sposób ówczesny prezydent François Mitterrand chciał kontynuować politykę zagraniczną Francji zgodnie z dewizą twórcy V Republiki, generała Charlesa de Gaulle’a: „Francja nie może być Francją bez wielkości”¹⁴.

¹² „Zbiór Dokumentów”, 1992, nr 2, s. 9–12.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Ch. de Gaulle, *Mémoires de guerre et Mémoires d'espoir*, Paris 2016; K.M. Ujazdowski, *V Republika Francuska. Idee, konstytucja, interpretacje*, Kraków 2010, s. 45–46; W.J. Szczepański, *Charles de Gaulle i Europa*, Warszawa 2001; A. Szeptycki, *Dziedzictwo generała de Gaulle’a w polityce zagranicznej V Republiki*, Warszawa 2005; S. Parzymies, *Le Triangle de Weimar a-t-il encore une raison d'être dans une Europe en voie d'unification?*, „Annuaire français de relations internationales”, 2010, vol. XI, s. 515–530.

Formuła Trójkąta Weimarskiego miała więc adekwatne umocowanie historyczne i geopolityczne. Początkowo nieformalne spotkania z czasem przekształciły się w regularne trójstronne konsultacje. Miały na celu usprawnienie i zacieśnienie współpracy między trzema państwami i przyspieszenie procesów integracyjnych w postkomunistycznej Europie. W kolejnych latach współpraca weimarska rozszerzona została o spotkania ministrów obrony (1997), sprawiedliwości (1997), finansów (2001) oraz na płaszczyznę parlamentarną (od 1992 roku). Największym politycznym osiągnięciem współpracy stało się podniesienie jej na szczebel szefów państw i rządów (od 1998 roku). Współpraca weimarska to nie tylko kontakty polityczne, ale także społeczne. Wymienić tu należy współpracę i wymianę młodzieży, współpracę partnerską miast i regionów oraz współpracę kulturalną.

Nadrzędnym celem współpracy Polski, Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego – jak już pisałem – było przewycięzenie podziału Europy i wprowadzenie państw z Europy Środkowo-Wschodniej, w tym głównie Polski, do wspólnoty państw europejskich. Uznając, że „Polacy, Francuzi i Niemcy są w sposób szczególny odpowiedzialni za sprawę wypracowania w Europie takich form dobrego sąsiedztwa, które sprawdzą się w przyszłości”, ministrowie postanowili zainicjować dzieło budowy trwałych struktur współpracy. Gdy wraz z akcesją Polski do NATO i UE cel ten został zrealizowany, koniecznością stała się redefinicja zadań współpracy weimarskiej. W rozszerzonej UE Trójkąt Weimarski zaczął pełnić rolę forum konsultacji i wypracowywania wspólnych stanowisk w kluczowych sprawach polityki europejskiej. Głównymi zadaniami współpracy w formacie Trójkąta były: umacnianie Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, stosunki zewnętrzne UE, a zwłaszcza jej polityka wschodnia. Istotną rolę w umacnianiu współpracy trójstronnej odgrywał też wspomniany już wymiar społeczny i współpraca międzyparlamentarna. Pierwsze lata współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego nobilitowały Polskę na arenie międzynarodowej i potwierdziły jej oczekiwania związane z tą formułą, a w następnych okresy rutynowych kontaktów przeplatały się z próbami żywego dialogu i poszerzania trójstronnych relacji¹⁵.

Trójkąt Weimarski, a właściwa jego nazwa to Komitet Wspierania Współpracy Francusko-Niemiecko-Polskiej, stał się trwałym elementem polityki europejskiej zarówno w postaci okresowych spotkań trzech ministrów spraw zagranicznych, jak i innych inicjatyw łączących Polskę,

¹⁵ R. Kuźniar, *Droga do wolności. Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Warszawa 2008, s. 60; W. Cimoszewicz, *Krajobraz za horyzontem. Polityka zagraniczna RP po wejściu do Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe”, 2004, nr 2, s. 35–49.

Niemcy i Francję, w tym spotkania prezydentów tych państw, o czym szczegółowo piszę w kolejnych częściach tego artykułu. Trójstronna współpraca w ramach Trójkąta Weimarskiego wykraczała poza jego granice i miała duże znaczenie dla scalania Europy po zakończeniu zimnej wojny.

Konkludując rozważania na temat genezy Trójkąta Weimarskiego, można stwierdzić, że jego celem była również likwidacja asymetrii między postkomunistycznymi krajami Europy Środkowej i Wschodniej a krajami Europy Zachodniej oraz przyspieszenie integracji Europy. Cel ten w dużym stopniu został osiągnięty, natomiast różnice gospodarczo-społeczne między państwami Europy Środkowej i Wschodniej a krajami Zachodu wciąż się utrzymują.

Działalność, osiągnięcia i porażki Trójkąta Weimarskiego

W świetle teorii asymetrii¹⁶ Trójkąt Weimarski tworzą trzy różne państwa, które mają zróżnicowane potencjały, własne interesy i wizje dotyczące Unii Europejskiej, integracji i bezpieczeństwa Europy oraz sytuacji międzynarodowej na świecie, która od kilku lat komplikuje się. Uległa zaś radykalnej zmianie po agresji Rosji na Ukrainę. Dzieli je również zajmowana pozycja i rola, jaką odgrywają w stosunkach międzynarodowych, oraz stosunek do Rosji, Stanów Zjednoczonych, Chin, wojny rosyjsko-ukraińskiej, imigrantów, praworządności itd. Trójkąt Weimarski od początku istnienia jest trójkątem nierównoramiennym¹⁷.

Mimo to państwa Trójkąta Weimarskiego nadal łączy członkostwo w strukturach euroatlantyckich, bliskie sąsiedztwo geograficzne (geopolityka) i różne zagrożenia, jak np. terroryzm międzynarodowy i imperialna polityka Federacji Rosyjskiej pod rządami Władimira Putina, który 25 kwietnia 2005 roku rozpad Związku Radzieckiego nazwał „największą katastrofą geopolityczną XX wieku” i sukcesywnie dąży do jego odbudowy. Jego zdaniem od 1991 roku narasta konflikt państw Zachodu z Rosją, spowodowany ekspansją polityczną państw NATO, głównie Stanów Zjednoczonych, na Wschód. Rosja zaś nie może dać się zepchnąć na margines stosunków międzynarodowych. Celem rosyjskiej

¹⁶ Szerzej na temat teorii asymetrii zob. m.in.: S.B. Cohen, *Geography and Politics in a World Divided*, Oxford–New York 1973; *Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych*, red. R. Zięba, S. Bieleń, J. Zajac, Warszawa 2015.

¹⁷ J.M. Fiszer, *Czy Stany Zjednoczone tracą pozycję światowego hegemonu? Jeśli tak, to dlaczego?* [w:] *Stany Zjednoczone słabnącym hegemonem? Przejawy, przyczyny i skutki dla świata w XXI wieku*, red. J.M. Fiszer, A. Chojan, Warszawa 2022, s. 17–48; B. Góralczyk, *Wielki renesans. Chińska transformacja i jej konsekwencje*, Warszawa 2018.

polityki zagranicznej stało się odzyskanie pozycji, jaką w relacjach z Zachodem zajmował Związek Radziecki, oraz rozbięcie Unii Europejskiej i osłabienie NATO. Znalazło to wyraz w oficjalnej *Koncepcji polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej* ogłoszonej w 2016 roku, a później jeszcze kilka razy modyfikowanej¹⁸. Jednocześnie Kreml dążył do pogłębienia konfliktów między Polską i Niemcami oraz osłabienia relacji na linii Warszawa – Waszyngton. Moskwa podsyciała konflikty zbrojne na wschodzie Ukrainy, Białorusi, w Gruzji i Mołdawii, wspierała dyktatorskie reżimy w Syrii i Wenezueli. Zachód, a zwłaszcza Niemcy i Francja, ze względów geoeconomicznych długo tolerowały politykę międzynarodową W. Putina, przed którą ostrzegała Polska, ale jej głos był ignorowany. Dla Niemiec i Francji priorytetowa była wówczas gospodarcza współpraca z Rosją, co doprowadziło do zamrożenia ich stosunków bilateralnych z Polską i trójstronnej współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego¹⁹. W przeciwieństwie do Polski w Niemczech i Francji w tym czasie podkreślano, że nie ma potrzeby trwałego osłabienia Rosji²⁰.

Dopiero po rozpoczęciu przez Rosję wojny z Ukrainą rząd kanclerza Olafa Scholza dokonał zmiany kursu w niemieckiej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa. Podobnie postąpiła Francja. Obok Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Polski, Niemcy i Francja stały się jednym z największych sojuszników Ukrainy, którą wspierają gospodarczo, finansowo, humanitarnie i militarnie. Tylko w 2022 roku niemiecka pomoc dla Ukrainy wyniosła ponad 12 mld euro, Polski 3,5 mld euro, a Francji 7 mld euro. Wspierając Ukrainę, rządy RFN, Francji i Polski starają się zapobiec eskalacji napięć między Rosją a NATO i UE. Stoją na stanowisku, że najważniejsza jest teraz jedność Zachodu, dzięki której Putin nie może tej wojny wygrać, a Ukraina nie może jej przegrać²¹.

¹⁸ *Koncepcja polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej* z 30 listopada 2016 roku, Ambasada FR w Polsce, <https://poland.mid.ru> (3.06.2023); W. Radkiewicz, *Straszenie zwrotem ku Azji – nowa Koncepcja polityki zagranicznej Rosji*, Ośrodek Studiów Wschodnich, <https://www.osw.waw.pl> (4.06.2023).

¹⁹ J.M. Fiszer, *Geneza Trójkąta Weimarskiego i jego rola w integracji Europy po zakończeniu zimnej wojny*, „Rocznik Integracji Europejskiej”, 2022, nr 16, s. 75–89; *Współpraca Polski, Niemiec i Francji...*; J.M. Fiszer, M. Czasak, *Trójkąt Weimarski. Geneza i działalność na rzecz integracji Europy w latach 1991–2016*, Warszawa 2019.

²⁰ M. Tampubolon, *Russia's Invasion of Ukraine and its Impact on Global Geopolitics*, „European Scientific Journal”, 2022, vol. 18, s. 56–59; J.M. Fiszer, *Uwarunkowania i cele polityki zagranicznej Polski – aspekty teoretyczne i uytylitarne [w:] Polityka zagraniczna Polski w latach 1989–2020*, red. A. Chojan, Warszawa 2021, s. 19–50.

²¹ K. Musiał, *Polska – Ukraina, Polacy – Ukraińcy: specyfika relacji a eskalacja wojny na terytorium Ukrainy*, „Dyskurs & Dialog”, 2023, nr 11, s. 54–80; R. Mützenich, *Die Welt im Umbruch. Der russische Krieg gegen die Ukraine ist eine globale Zäsur*.

Trójkąt Weimarski ma na swoim koncie wiele sukcesów, ale również porażek i niewykorzystanych szans. Odegrał pozytywną rolę w procesie „powrotu” Polski do Europy po 1989 roku. Wielu badaczy i ekspertów stwierdza wprost, że Trójkąt Weimarski odegrał szczególną rolę w procesach poszerzania NATO i Unii Europejskiej oraz staraniach Polski o członkostwo w strukturach euroatlantyckich. Stał się ważnym instrumentem służącym włączeniu Polski w nurt europejskiej polityki i jej integracji ze strukturami euroatlantyckimi. Szczególnie w kontekście polskich aspiracji i starań akcesyjnych należy tu zwrócić uwagę na euroatlantycki kierunek polsko-niemieckiej-francuskiej współpracy. Większość podejmowanych od 1991 roku działań wobec Europy Środkowo-Wschodniej politycy niemieccy realizowali wspólnie z Francją. Oba państwa mogły w ten sposób realizować własne cele polityczne i zarazem wzajemnie się kontrolować. Zjednoczone Niemcy głosiły, że ich polityka wschodnia uwzględnia stanowisko Unii Europejskiej (UE) i poprzez swe zaangażowanie w tym regionie nie będą dążyć do zdobycia hegemonii w Europie, czego obawiały się wówczas Polska i Francja oraz inne państwa. Natomiast Francja stała na stanowisku, że poprzez wspólną politykę wschodnią z Polską ograniczone zostanie niemieckie zagrożenie dla jej interesów w całej Europie. Przyjęcie takiej strategii było podyktowane nie tyle chęcią uznania przez Francję Polski za najważniejszego partnera i lidera w Europie Środkowej, co koniecznością zmuszenia Niemiec do realizacji wspólnej polityki europejskiej, uwzględniającej interesy Francji. W praktyce wspólna polityka Niemiec i Francji przejawiała się w działaniach polegających na sukcesywnym włączaniu Polski do systemu euroatlantyckiego²². Bez wsparcia Niemiec i Francji w rokowaniach akcesyjnych z NATO i UE nasze członkostwo mogłoby się opóźnić w czasie i dokonać na mniej korzystnych dla nas warunkach²³. W świetle doświadczeń Polski Trójkąt Weimarski może też odegrać istotną rolę w procesie akcesji Ukrainy do struktur euroatlantyckich, w jej odbudowie po zakończeniu wojny i budowie nowego ładu globalnego.

Aber die Zeitenwende darf nicht nur militärische Fragen betreffen, „Newsletter der IPG”, 2023.

²² R. Asmus, *NATO – otwarcie drzwi*, Warszawa 2002, s. 279–290; S. Parzymies, *Unia Europejska a Europa Środkowa. Perspektywy współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa*, „Sprawy Międzynarodowe” 1999, nr 3, s. 83–111.

²³ J.M. Fiszer, *Stanowisko Rosji i Niemiec wobec akcesji Polski do NATO*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, 2022, t. LVII, z. 1, s. 185–216; P. Mickiewicz, *Współpraca wojskowa Polski, Francji i Niemiec*, „Wojsko i Wychowanie”, 2002, nr 2; *Polska – Niemcy – nadzieja i zaufanie*, red. S. Sulowski, Warszawa 2002; T. Judt, *Powojnie. Historia Europy od roku 1945*, Poznań 2018.

Przesłanek działalności Trójkąta Weimarskiego oraz jego osiągnięć i porażek należy szukać w przenikaniu się trzech mniej lub bardziej kompatybilnych grup interesów narodowych. I tak, jak już wspominałem, zjednoczone Niemcy potrzebowały pola do pokazania swojej nowej polityki wobec Europy Środkowo-Wschodniej. Co więcej, po wchłonięciu NRD granica polsko-niemiecka stała się dla RFN czwartą pod względem długości. Fakt ten wiązał się nie tylko z perspektywą współpracy gospodarczej, ale również wymagał od Niemiec stałej obserwacji sytuacji migracyjnej z Polski. Jak pisze Stanisław Parzymies: „Polska, Niemcy i współpracująca z nimi Francja uważały również, że współpraca w ramach Trójkąta Weimarskiego winna przyczynić się do pojednania polsko-niemieckiego. Stosunki polsko-francuskie znalazły doskonały wzór do naśladowania w stosunkach francusko-niemieckich. Te ostatnie, podobnie jak stosunki polsko-niemieckie, są obciążone tragicznymi doświadczeniami historycznymi, a mimo to stały się przykładem dynamicznego współdziałania w interesie obu krajów i całej Europy. Uznano, że Trójkąt Weimarski powinien stać się naturalnym przedłużeniem pojednania francusko-niemieckiego, rozszerzając strefę stabilności i przyjaznej współpracy na Polskę i całą Europę Środkową”²⁴.

Natomiast członkostwo i działalność Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego były determinowane dążeniem do kontrolowania zmian zachodzących w Europie Środkowo-Wschodniej. Wynikało to z przyjętej przez Paryż roli ważnego decydenta w kwestii integracji europejskiej. Francja chciała być „opiekunem” dla krajów środkowoeuropejskich i ograniczyć tam wpływy zjednoczonych Niemiec. Starła się przez uczestnictwo w Trójkącie Weimarskim zrównoważyć niemiecką obecność na tym obszarze²⁵.

Początkowo działalność Trójkąta Weimarskiego koncentrowała się na czterech obszarach: współpracy politycznej, wojskowej, naukowej i kulturalnej, a jej celem była próba stworzenia stałego kontaktu polsko-francusko-niemieckiego. Jednocześnie w Trójkącie Weimarskim widziało platformę do wdrażania nowych projektów na rzecz integracji Europy oraz do koordynowania współpracy Polski, Niemiec i Francji. Do tej roli Trójkąt Weimarski powinien jak najszybciej wrócić.

Jeśli idzie o działalność i efekty Trójkąta Weimarskiego, w literaturze przedmiotu mamy ich różne oceny, poczynając od wyrazów uznania,

²⁴ S. Parzymies, *Stosunki międzynarodowe w Europie 1945–1999*, Warszawa 1999, s. 188.

²⁵ *Ibidem*. Zob. także: B. Koszel, *Trójkąt Weimarski. Geneza – działalność – perspektywy współpracy...*, s. 123–125; D. Bingen, *Polityka europejska w nierównomiernym trójkącie Francja – Niemcy – Polska*, „Zeszyty Niemcoznawcze”, 2002, nr 1, s. 49–60.

a kończąc na krytyce. Niektórzy autorzy piszą, że „państwa należące do Trójkąta Weimarskiego powinny być przykładem, w jaki sposób zmniejszyć różnice pomiędzy Europą Środkową a Europą Zachodnią w standardzie życia, zlikwidować lukę techniczno-cywilizacyjną, co zapewni pokój i stabilność na całym kontynencie europejskim”²⁶. Rozbieżność ocen wynikała m.in. z tego, że z Trójkątem Weimarskim inne nadzieje wiązała Polska, a inne Niemcy i Francja. Polska widziała w nim pomost na drodze ze Wschodu na Zachód, który ułatwi jej szybki powrót do Europy i struktur euroatlantyckich. Liczyła, że Trójkąt Weimarski stanie się siłą motoryczną integracji europejskiej w społecznym, politycznym i gospodarczym wymiarze. Natomiast RFN dążyła do wzmocnienia międzynarodowego zaufania do zjednoczonych Niemiec i chciała pokazać, że nie dążą one do podporządkowania sobie regionu środkowoeuropejskiego. W latach dziewięćdziesiątych XX i na początku XXI wieku Niemcy popierały polskie aspiracje do członkostwa w NATO i Unii Europejskiej, widząc w tym rozszerzenie strefy stabilności w swoim bliskim sąsiedztwie. Nieco inne stanowisko w tych sprawach zajmowała Francja, odnosząca się z rezerwą do ówczesnej sytuacji w Europie. Po zjednoczeniu Niemiec francuskie podejście do integracji europejskiej cechowała pewna dwuznaczność, na co zwracało uwagę wielu analityków. Wcześniej przez wiele lat francuscy politycy przekonywali rodaków do idei integracji europejskiej, argumentując, że zjednoczona Europa jest jedynym sposobem zapewnienia Francji silnej pozycji na arenie międzynarodowej. Takie instrumentalne traktowanie integracji europejskiej okazało się nie do utrzymania w sytuacji wzrostu roli zjednoczonych Niemiec w Europie i przystąpienia do UE nowych krajów²⁷. Francja poprzez Trójkąt Weimarski chciała mieć wgląd w poczynania zjednoczonych Niemiec na arenie międzynarodowej i jednocześnie kontrolować politykę zagraniczną suwerennej Polski.

W dotychczasowej działalności Trójkąta Weimarskiego można chronologicznie wyróżnić kilka etapów, a mianowicie: etap pierwszy, obejmujący lata 1991–2004, etap drugi, przypadający na lata 2004–2007, etap trzeci, dotyczący lat 2008–2015, i etap czwarty, przypadający na lata 2016–2023. Każdy z tych etapów w działalności Trójkąta Weimarskiego obfitował zarówno w sukcesy, jak i porażki²⁸.

²⁶ M. Bąk, *Trójkąt Weimarski w latach 1991–1999...*, s. 119.

²⁷ B. Nivet, *La France, mouton noir de l'Union européenne?*, Paris 2003, s. 11; M.A. Cichocki, *Polska – między Francją i Niemcami*, „Zeszyty Niemcoznawcze”, 2002, nr 1, s. 61–68.

²⁸ M. Łukasiewicz, *Trójkąt Weimarski po 15 latach*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2006, nr 2, s. 18–111; B. Koszel, *Trójkąt Weimarski: bilans i perspektywy współpracy*,

W tym miejscu należy wspomnieć o pozytywnej roli Polski i Trójkąta Weimarskiego, jaką odegrał on w rozwiązaniu kryzysu politycznego na Ukrainie w latach 2013–2014, w tym w odsunięciu od władzy skompromitowanego prezydenta Wiktora Janukowycza²⁹. Ogólnie rzecz biorąc, Trójkąt Weimarski spełnił pokładane w nim wówczas przez Polskę, Niemcy i Francję nadzieje. Przyspieszył m.in. integrację postkomunistycznej Europy, co zaowocowało utworzeniem UE, i ułatwił akcesję Polski do NATO i Unii Europejskiej. Można więc tutaj mówić o sukcesach Trójkąta Weimarskiego, które do 2004 roku są bezsporne. Natomiast później, w latach 2005–2016, sukcesów tych było już coraz mniej, a w latach 2016–2022 działalność Trójkąta Weimarskiego *de facto* zamarła i mieliśmy do czynienia już tylko z porażkami. Dlaczego tak się stało, co utrudniało działalność Trójkąta Weimarskiego i współpracę między Polską, Francją i Niemcami? Uważam, że było wiele przyczyn, tak obiektywnych, jak i subiektywnych, które utrudniały działalność Trójkąta Weimarskiego lub uniemożliwiały wykorzystanie w praktyce jego potencjału. Badacze i eksperci już od wielu lat starają się te przyczyny diagnozować i katalogować. Między innymi Jennifer Yoder twierdzi, że Trójkąt Weimarski nie stał się kolektywnym aktorem podejmującym nowe inicjatywy w rozszerzonej UE i nie wypracował nowej strategii dalszego działania³⁰. Podobnie uważa Helena Wyligąła, która pisze, że po 2004 roku „partnerzy weimarscy nie zdołali wypracować nowych celów trójstronnej kooperacji, nie przyczynili się także do rozwiązywania bieżących problemów we wspólnej przestrzeni unijnej”³¹.

Moim zdaniem na porażki w działalności Trójkąta Weimarskiego miały wpływ utrzymujące się rozbieżności interesów europejskich Paryża, Berlina i Warszawy w sferze bezpieczeństwa, gospodarki, ale także w kwestii współpracy z Rosją czy Stanami Zjednoczonymi. Na funkcjonowanie Trójkąta Weimarskiego cieniem kładły się też problemy w sto-

„Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2010, nr 1, s. 65–67; Ministerstwo Spraw Zagranicznych, <https://www.gov.pl> (4.05.2021).

²⁹ Problem ten jest już dobrze opracowany w literaturze przedmiotu. Zob. m.in.: N. Adamczyk, *Rola Polski w próbach rozwiązania kryzysu ukraińskiego – od formatu weimarskiego do formatu normandzkiego*. „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2015, nr 2, s. 157–171; M. Stolarczyk, *Dylematy bezpieczeństwa Polski w kontekście kryzysu i konfliktu ukraińskiego w latach 2013–2014* [w:] *Dylematy polityki bezpieczeństwa Polski na początku drugiej dekady XXI wieku*, red. K. Czornik, M. Lakomy, Katowice 2014, s. 41–47.

³⁰ J.A. Yodert, *Dialogues, Trialogues and Triangles: The Germany's Foreign Policy of Trust-Building*, „German Politics”, 2017, nr 26, s. 39.

³¹ H. Wyligąła, *Trójkąt Weimarski po rozszerzeniu UE – niewykorzystany instrument polskiej polityki zagranicznej?*, „Przegląd Politologiczny”, 2010, nr 4, s. 69.

sunkach polsko-niemieckich i rozwijana ponad głowami Polaków współpraca Francji i Niemiec z Rosją, w tym problem tzw. Gazociągu Północnego omijającego Polskę. Turbulencje w stosunkach między RFN i Polską spowodowały załamanie się najważniejszego ogniwa bilateralnego, tworzącego fundament Trójkąta Weimarskiego. Niestety, również stosunki polsko-francuskie po zakończeniu zimnej wojny przechodziły różne fazy, gdzie wola rozwoju współpracy mieszała się z niespełnionymi oczekiwaniami, a różnice stanowisk wobec ważnych problemów międzynarodowych czasami przybierały konfliktowy charakter. Tak było na przykład po zajęciu przez Polskę i Francję odmiennych stanowisk w sprawie wojny w Iraku, gdy Polska w przeciwieństwie do Francji poparła amerykańską interwencję w Iraku, co politycy francuscy uznali za przejaw ślepego proamerykanizmu. Po dzień dzisiejszy dają o sobie znać słowa ówczesnego prezydenta Jacques'a Chiraca. Krytykując Polskę i pozostałe państwa Europy Środkowej i Wschodniej, które poparły zbrojną interwencję USA w Iraku, powiedział, że kraje te straciły dobrą okazję, aby milczeć. Podobnych sporów i zadrażnień w relacjach polsko-francuskich było wiele³². Nie zawsze też skuteczna w działaniu była dyplomacja Polski, która nie potrafiła wykorzystać formatu weimarskiego do wywierania nacisku na zachowania Niemiec i Francji, często sprzeczne z polską racją stanu³³.

Perspektywy działalności Trójkąta Weimarskiego w aspekcie wojny rosyjsko-ukraińskiej

W latach 2016–2022, mimo że aktywność Trójkąta Weimarskiego na arenie międzynarodowej była niewielka, to relacje bilateralne między jego partnerami, zwłaszcza francusko-niemieckie, były dość dynamiczne i względnie poprawne. Optymizmem napawało też „Wspólne oświadczenie ministrów spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec”, przyjęte podczas XV polsko-niemieckich konsultacji międzyrządowych, które odbyły się 2 listopada 2018 roku w Warszawie. Czytamy w nim m.in.: „Podkreślamy znaczenie trójstronnej współpracy Francji, Niemiec i Polski w formule Trójkąta Weimarskiego oraz nasze pragnienie, aby zwiększyć jego skuteczność. Popieramy koncepcję zorganizowania w najbliższym czasie kolejnego spotkania ministrów spraw zagranicznych państw Trójkąta Weimarskiego. Bę-

³² A. Szeptycki, *Ewolucja stanowiska Francji i Polski wobec wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony*, „Stosunki Międzynarodowe”, 2010, nr 3–4.

³³ *Ibidem*, s. 70–71.

dziemy kontynuować współpracę jako partnerzy również w ramach innych inicjatyw, takich jak Wyszehrad Plus, Proces Berliński czy Inicjatywa Trójomorza”³⁴.

Natomiast wspólne stanowisko Francji i RFN wobec integracji Europy i jej bezpieczeństwa zostało potwierdzone w podpisanym w 56 rocznicę Traktatu Elizejskiego w dniu 22 stycznia 2019 roku nowym Układzie między Republiką Federalną Niemiec i Francją o niemiecko-francuskiej współpracy i integracji. W układzie tym, od miejsca jego podpisania zwanym układem akwizgrańskim, Francja i Niemcy podkreśliły, że będą dążyły do zacieśniania i umacniania współpracy i integracji. W tym też celu będą podejmowały działania na rzecz wymiany młodzieży i nauki języka niemieckiego we Francji i języka francuskiego w Niemczech, rozwijania współpracy transgranicznej i umacniania unii walutowej. Ponadto w układzie tym obydwa państwa zapewniły, że nadal będą przestrzegały zobowiązań wynikających z członkostwa w NATO, ale zarazem zapowiedziały, że będą podejmowały wysiłki na rzecz budowy i umacniania autonomicznego systemu bezpieczeństwa dla Unii Europejskiej³⁵. Nie wspomniano tu jednak ani słowem o Trójkacie Weimarskim.

Krokiem milowym w kierunku wznowienia działalności Trójkąta Weimarskiego była oficjalna wizyta w Polsce prezydenta Francji Emanuela Macrona w dniach 3–4 lutego 2020 roku. Mówiąc o „nieporozumieniach w relacjach polsko-francuskich”, stwierdził, że dotyczą one przede wszystkim roli NATO i koncepcji obrony europejskiej, oraz przypomniał, że Francja wywiązuje się z obowiązku obrony wschodniej flanki Sojuszu Północnoatlantyckiego. Podkreślił też, że jego wypowiedzi o „śmierci mózgowej” NATO zostały źle zrozumiane, gdyż chodziło mu o wypracowanie nowej strategii działania dla NATO, które uważa za fundament bezpieczeństwa Europy. Mówiąc o relacjach z Rosją, Macron stwierdził, że Francja nie jest antyrosyjska czy prorosyjska, a relacje z Rosją ocenia jako relacje z sąsiadem i krajem, który zawsze będzie w Europie³⁶. Co istotne, prezydent E. Macron podkreślił, że Francja nie będzie już dłużej blokowała prac Trójkąta Weimarskiego i że zamierza

³⁴ *Wspólne oświadczenie ministrów spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, przyjęte podczas XV polsko-niemieckich konsultacji międzyrządowych, które odbyły się 2 listopada 2018 roku w Warszawie, Ministerstwo Spraw Zagranicznych*, <https://www.gov.pl> (4.05.2021).

³⁵ Zob. J. Haszczyński, *Niemcy i Francja podpisały traktat: duża chmura nad Akwizgranem*, „Rzeczpospolita”, 23.01.2019, s. 3.

³⁶ P. Wroński, B.T. Wieliński, *Macron wyciąga rękę*, „Gazeta Wyborcza”, 4.02.2020, s. 1; P. Moszyński, *Macron w Polsce. Ostre spory i interesy*, „Gazeta Wyborcza”, 3.02.2020, s. 112.

ożywić współpracę państw do niego należących. W związku z tym E. Macron zaprosił prezydenta Andrzeja Dudę do Paryża na szczyt tego formatu z udziałem kanclerz Niemiec Angeli Merkel. Z kolei prezydent A. Duda przyznał, że po *brexicie* Francja jest w Europie potęgą, a Paryż i Warszawa powinny współpracować nad stworzeniem nowej architektury UE – takiej, aby nikt już nie chciał jej opuszczać³⁷.

W efekcie wizyty prezydenta E. Mocrona w Warszawie doszło do odkładanego wcześniej spotkania ministrów spraw zagranicznych Polski, Niemiec i Francji, a jego rezultatem była deklaracja ogłoszona 15 października 2020 roku w Paryżu. W deklaracji tej podkreślono m.in., że: „Trójkąt Weimarski pełni ważną rolę nie tylko w uzgadnianiu wspólnego stanowiska, ale także w inicjowaniu wysiłków na rzecz kształtowania Europy o większej solidarności wewnętrznej i połączonej sile na arenie międzynarodowej. Wspólne rozmowy pokazały jak bardzo zbliżone są nasze analizy większości sytuacji kryzysowych i jak bardzo pragniemy zacieśniania współpracy. [...] Nasze trzy kraje ponownie podkreślają, iż istotne jest utrzymanie zdecydowanego stanowiska wobec Rosji we wszystkich kwestiach zagrażających pokojowi na kontynencie europejskim. [...] Wspólne wartości stanowiące fundament naszych demokratycznych i społecznych modeli są podstawą wolności, bezpieczeństwa i dobrobytu w Europie. Trójkąt Weimarski podkreśla wspólne zaangażowanie na rzecz wzmocnienia praworządności we wszystkich państwach członkowskich. [...] Francja, Niemcy i Polska przywiązują znaczną wagę do intensyfikacji kontaktów oraz pogłębienia wzajemnej wiedzy pomiędzy społeczeństwami obywatelskimi tych krajów. Naszym zamiarem jest współdziałanie na rzecz wzmocnienia współpracy akademickiej, wymiany naukowej oraz programów stypendialnych, a także podejmowanie inicjatyw mających na celu rozwijanie trójstronnej współpracy w sferze kultury”³⁸.

Szef polskiej dyplomacji, profesor Zbigniew Rau, po spotkaniu tym podkreślił, że Warszawę, Berlin i Paryż łączy podobne spojrzenie na kwestie europejskie, a minister spraw zagranicznych Niemiec Heiko Maas stwierdził: „Ci, którzy pogrzebali Trójkąt Weimarski, mają dowód, że Trójkąt jest nadal żywy i może być bardzo użyteczny [...]. Chcielibyśmy utrzymania jedności między zachodnią i wschodnią częścią UE i wydaje mi się, że Trójkąt Weimarski może się do tego świetnie przyczynić”. Natomiast minister spraw zagranicznych Francji Jean-Yves Le

³⁷ M. Cedro, M. Potocki, *Paryż chce łagodzić napięcia z Polską*, „Rzeczpospolita”, 4.02.2020, s. A6.

³⁸ *Deklaracja Ministrów Spraw Zagranicznych Trójkąta Weimarskiego*, Ambasada Francji w Polsce, <https://pl.ambafrance.org> (17.10.2020).

Drian, przypominając, że szefowie dyplomacji weimarskiej trójki nie spotykali się w tym składzie od czterech lat, powiedział, że: „W UE są formaty współpracy, które pozwalają Europie na krok naprzód. Takim właśnie formatem jest Trójkąt Weimarski”³⁹.

Niestety, po tych pozytywnych ocenach Trójkąta Weimarskiego i zapowiedziach o potrzebie wznowienia jego działalności, przez kolejne trzy lata nic się tu nie działo. Dopiero 12 maja 2023 roku, a więc ponad rok od agresji Rosji na Ukrainę, doszło w Poznaniu do spotkania ministrów ds. europejskich Trójkąta Weimarskiego z wicepremier Ukrainy Iryną Wereszczuk, którą zapewniono, że Polska, Niemcy i Francja będą udzielały Ukrainie wszechstronnej pomocy w wojnie z Rosją i wspierały euroatlantyckie aspiracje Kijowa⁴⁰. Konferencja ta utorowała drogę do szczytu Trójkąta Weimarskiego w dniu 12 czerwca 2023 roku w Paryżu, który zdominowała wojna w Ukrainie. Doszło tutaj najpierw do rozmów w cztery oczy prezydenta Andrzeja Dudy z prezydentem Emmanuelem Macronem, do których dołączył kanclerz Olaf Scholz i rozpoczęło się spotkanie w formule Trójkąta Weimarskiego. Jak podał Pałac Elizejski, podczas spotkania przywódcy omówili „potrzebę europejskiej koordynacji pomocy wojskowej dla Ukrainy, aby umożliwić jej przeprowadzenie kontrofensywy, a także pomocy humanitarnej po ataku na zaporę wodną w Nowej Kachowce”⁴¹. Ponadto rozmawiano o gwarancjach bezpieczeństwa, które Zachód powinien zapewnić Ukrainie, aby potwierdzić jej suwerenność i integralność terytorialną, zanim zostanie przyjęta do NATO. Po rozmowach, podczas konferencji prasowej E. Macron zapewnił, że wsparcie dla Ukrainy będzie kontynuowane, a Andrzej Duda dodał, że Polska, Niemcy i Francja są absolutnie związane wspólnym interesem i wszyscy przywódcy stoją przy Ukrainie ze świadomością, że Rosja nie może wygrać tej wojny, a Ukrainie trzeba umożliwić polityczne dołączenie do Zachodu. Kanclerz Scholz również podkreślił, że Ukraina jest wspierana i będzie to trwać tak długo, jak to jest konieczne. „Trzymamy się razem i ściśle konsultujemy. Ta jedność jest naszą siłą, której Rosja się nie spodziewała i Władimir Putin zlekceważył, kiedy podjął decyzję o agresji na Ukrainę. Nadszedł czas, aby Putin zrozumiał, że jego plan się nie powiódł i tę wojnę zakończył”⁴². Paryski szczyt Trójką-

³⁹ *Powrót Trójkąta Weimarskiego? Spotkanie szefów dyplomacji Polski, Niemiec i Francji, Trójkąt Weimarski*, <http://www.euraciv.pl> (18.06.2021).

⁴⁰ *Ukraiński politolog: Polska, nasz główny przyjaciel, Rzeczpospolita*, <https://www.rp.pl> (7.07.2023).

⁴¹ M. Kielczewska-Konopka, M. Kokot, *Stoimy murem za Ukrainą*, „Gazeta Wyborcza”, 14.06.2023, s. 11.

⁴² *Pressekonferenz von Bundeskanzler Scholz, Präsident Macron und Präsident Duda anlässlich des Treffens der Staats- und Regierungschefs im Format „Weimarer*

ta Weimarskiego miał pomóc w uzgodnieniu wspólnego stanowiska Polski, Francji i Niemiec na szczycie NATO w Wilnie w dniach 11–12 lipca 2023 roku, który miał określić warunki i termin akcesji Ukrainy do NATO, na co mocno nalegała Polska i prezydent Wołodymyr Zełenski, ale tak się nie stało⁴³.

W obecnej, trudnej sytuacji międzynarodowej w Europie i na świecie, do której przyczyniła się agresja Rosji na Ukrainę, oraz w perspektywie powrotu do władzy w Stanach Zjednoczonych Donalda Trumpa, lekceważącego UE i NATO, Trójkąt Weimarski powinien zaktywizować swoją działalność na rzecz pokoju i bezpieczeństwa Europy oraz wspierać Ukrainę, aby mogła ona pokonać Rosję. Istotną rolę w tym procesie powinien odegrać nowy rząd premiera Donalda Tuska, wznowiając współpracę z Niemcami i Francją. Podobnie uważa Viktor Elbling, który we wrześniu 2023 roku został nowym ambasadorem Niemiec w Polsce. W wywiadzie udzielonym 4 grudnia 2023 roku „Rzeczpospolitej” przyznał, że władze Niemiec są zadowolone z wyników wyborów parlamentarnych w Polsce, ponieważ zarówno Europa, jak i Niemcy „potrzebują silnej Polski”. Podkreślił, że Niemcy są gotowe współpracować z nowym rządem Polski nie tylko na płaszczyźnie bilateralnej, ale także w ramach Trójkąta Weimarskiego. Ponadto dodał, że nadchodzi „złoty wiek” Trójkąta Weimarskiego, a Polska i Niemcy „muszą wspólnie przyjąć odpowiedzialność” za Ukrainę, za przyszłość Unii Europejskiej oraz za bezpieczeństwo Sojuszu Północnoatlantyckiego⁴⁴.

W podobnym duchu mówił w Sejmie 25 kwietnia 2024 roku minister spraw zagranicznych Polski Radosław Sikorski, który w informacji o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2024 roku podkreślił, że: „Niemcy i Francja są naszymi najważniejszymi partnerami w Unii Europejskiej, a intensyfikacja współpracy w Trójkącie Weimarskim będzie jednym z priorytetów polskiej polityki zagranicznej. Jesteśmy z ministrami Baerbock i Séjourné [RFN i Francji – J.M. Fiszer] przekonani, że potencjał tkwiący w tym formacie musi zostać wykorzystany w znacznie większym stopniu niż dotychczas”⁴⁵.

Dreieck” am 12. Juni in Paris, „Presse- und Informationsamt der Bundesregierung”, 12.06.2023; M. Wiegel, G. Gnauk, Macron, Scholz und Duda beraten über Sicherheitsgarantien für die Ukraine, „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, 12.06.2023, s. 2–3.

⁴³ M. Kielczewska-Konopka, M. Kokot, *Trójkąt Weimarski: nie porzucimy Ukrainy. Jesteśmy gotowi ją wspierać, aż odzyska suwerenność*, „Gazeta Wyborcza”, 13.06.2023, s. 3; J. Bielecki, *NATO nie opuści Ukrainy*, „Rzeczpospolita”, 14.06.2023, s. A6.

⁴⁴ *Ambasador Niemiec o polityce Rosji: zbyt mało słuchaliśmy Polski*, Wprost, <https://www.wprost.pl> (4.12.2023).

⁴⁵ B.T. Wielński, *Exposé Radosława Sikorskiego. Nie bać się Rosji*, „Gazeta Wyborcza”, 26.04.2024, s. 1.

Konkludując powyższą analizę, stwierdzam, że po agresji Rosji na Ukrainę Trójkąt Weimarski zaktywizował swoją działalność, ale nadal ciężko stwierdzić, że nastąpił w pełni jego renesans. Tym niemniej jego inicjatywy zdeterminowane wojną Rosji z Ukrainą należy ocenić pozytywnie. W aktywności Trójkąta Weimarskiego powinno być mniej ogólnikowych deklaracji i apriorycznych obietnic, a więcej konkretnych działań, które pomogą Ukrainie wygrać wojnę z Rosją, a Europie zapewnić pokój i bezpieczeństwo.

Zakończenie

Jak już pisałem, trwająca od lutego 2022 roku wojna rosyjsko-ukraińska nie pozostaje bez wpływu na Trójkąt Weimarski i sprzyja jego odrodzeniu, a jego działalność będzie miała duży wpływ na jej zakończenie i odegra istotną rolę w odbudowie Ukrainy oraz jej akcesji do struktur euroatlantyckich, która pociągnie za sobą radykalną zmianę w układzie sił w Europie i porządku międzynarodowym na świecie. Świadczą o tym m.in. decyzje podjęte 14 grudnia 2023 roku przez Radę Europejską o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z Ukrainą i zapowiedź przyznania jej kolejnych 50 mld euro na prowadzenie wojny z Rosją. Co więcej, odwołując się do teorii ról międzynarodowych i biorąc pod uwagę potencjały tworzących go państw, Trójkąt Weimarski powinien odgrywać i z pewnością będzie odgrywał istotną rolę w systemie bezpieczeństwa Europy i na świecie. Uważam, że agresja Rosji na Ukrainę przyczynia się nie tylko do jego renesansu, ale także jest akceleratorem jego działalności na rzecz niezbędnych reform w UE, jej pogłębiania i poszerzania, a zwłaszcza dotyczących Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Co więcej, przyspieszy członkostwo Ukrainy nie tylko w UE, ale także w NATO, choć nie nastąpi to szybko. W procesie tym, a także w odbudowie powojennej Ukrainy powinna aktywnie uczestniczyć Polska, ściśle współpracując z Niemcami i Francją. Sprzyjającą ku temu przesłanką jest odsunięcie od władzy w wyniku październikowych wyborów w Polsce konserwatywno-nacjonalistycznej partii PiS, która skłóciła Polskę z Niemcami, Francją, Unią Europejską i Ukrainą. Mam nadzieję, że nowy liberalno-demokratyczny rząd Polski naprawi błędy PiS i dokona radykalnych zmian w polskiej polityce zagranicznej oraz przyczyni się do naprawy stosunków z Niemcami i Francją, a tym samym do renesansu Trójkąta Weimarskiego. Po ośmiu latach samoizolacji Polska musi powrócić do międzynarodowej polityki, która będzie gwarantowała nasze bezpieczeństwo i służyła polskiej racji stanu.

Polska powinna dążyć do konsolidacji struktur Trójkąta Weimarskiego, NATO i Unii Europejskiej z własną architekturą bezpieczeństwa. Powinna popierać zwiększenie samodzielności obronnej Europy, ale jednak stanowczo sprzeciwiać się przeciwstawianiu jej NATO. Ponadto powinna o problemach bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego rozmawiać zarówno ze Stanami Zjednoczonymi, jak i Unią Europejską oraz Francją i Niemcami, a po upadku rządów Putina w Rosji także z tym państwem⁴⁶. Podobne stanowisko zaprezentował minister obrony Niemiec Boris Pistorius, który w wywiadzie dla gazety „Welt am Sonntag” powiedział: „My, Europejczycy, musimy bardziej zaangażować się, aby samodzielnie zapewnić sobie bezpieczeństwo, ponieważ Stany Zjednoczone – co staje się coraz bardziej prawdopodobne – zredukują swoją armię na Starym Kontynencie, by skierować ją wyraźniej w stronę Indio-Pacyfiku”⁴⁷. Ponadto podkreślił, że liczy tu na nowy „bardziej przyjazny Europie” rząd Polski, co powinno umożliwić Trójkątowi Weimarskiemu „bardziej rozwinąć współpracę wojskową” i jak „najlepiej przygotować wschodnią flankę naszej linii obrony w oparciu o plany NATO”⁴⁸.

Dziś stosunek do Rosji i jej polityki międzynarodowej nadal utrudnia współpracę państw w ramach Trójkąta Weimarskiego. Francja i Niemcy w przeciwieństwie do Polski opowiadają się za nawiązaniem współpracy i rozmowami pokojowymi z Rosją oraz odejściem od stosowania wobec niej różnego rodzaju sankcji, czemu przeciwna jest Polska. Być może sytuacja ta wyglądałaby inaczej, gdyby wprowadzone zostały w życie podejmowane w latach 2007–2010 projekty rozszerzenia działań Trójkąta Weimarskiego o Federację Rosyjską. Początkowo owocne spotkania w ramach Weimar plus oraz Trójkąta Królewieckiego zostały jednak zaniechane. Trzeba się zastanowić, czy po zakończeniu wojny w Ukrainie nie wrócić do tych pomysłów, aby ratować Europę i świat przed dalszymi konfliktami i niebezpiecznymi podziałami na Wschód i Zachód. A może należałoby zastanowić się, czy nie przyjąć teraz Ukrainy do Trójkąta Weimarskiego, zanim stanie się ona członkiem UE i NATO? Pomysłów tych nie należy oceniać jako absurdalnych czy wręcz niepoważnych. Oczywiście, że nie ma już powrotu do relacji

⁴⁶ K. Pełczyńska-Nałęcz, *Polska wobec Rosji. Radykalizm bez polityki*, Warszawa 2018, s. 11. Zob. także: O. Barbarska, *Polityka wschodnia Unii Europejskiej jako część składowa polityki zagranicznej UE*, Warszawa 2018.

⁴⁷ *Niemiecki minister ostrzega przed zagrożeniem. Pomóc może Polska*, MSN, <https://www.msn.com.pl> (16.12.2023).

⁴⁸ *Ibidem*. Zob. także: Ł. Gajewski, *Ekspert: pojawia się możliwość współpracy Polski i Niemiec*, MSN, <https://www.msn..com> (13.12.2024).

z Rosją sprzed 2022 roku, która musi zostać bezwzględnie i surowo ukarana za agresję i zbrodnie dokonane w Ukrainie. Należy też szukać nowych koncepcji dla bezpieczeństwa Europy i pokoju na świecie. Ważną rolę w tym zakresie może i powinien odegrać Trójkąt Weimarski, który również wymaga nowej strategii działania.

Ponadto uważam, że od początku istnienia Trójkąta Weimarskiego jego słabą stroną był brak instytucjonalizacji, czyli określonej struktury organizacyjnej, co nadal utrudnia współpracę i koordynację polityki zagranicznej Polski, Francji i Niemiec. Mankament ten powinien zostać jak najszybciej usunięty, jeśli Trójkąt Weimarski ma stać się aktywnym podmiotem na arenie międzynarodowej. Powinien posiadać własny, trójstronny fundusz na wzór funduszu wyszehradzkiego czy Inicjatywy Trójmorza, który będzie ułatwiał koordynowanie jego współpracy i wspierał działania adekwatnych podmiotów pozarządowych w Polsce, Francji i Niemczech.

Bibliografia

- Adamczyk N., *Rola Polski w próbach rozwiązania kryzysu ukraińskiego – od formatu weimarskiego do formatu normandzkiego*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2015, nr 2.
- Asmus R., *NATO – otwarcie drzwi*, Warszawa 2002.
- Barburska O., *Polityka wschodnia Unii Europejskiej jako część składowa polityki zagranicznej UE*, Warszawa 2018.
- Bąk M., *Trójkąt Weimarski w latach 1991–1999 i jego znaczenie dla bezpieczeństwa europejskiego*, „Przegląd Strategiczny”, 2013, nr 2.
- Bielecki J., *NATO nie opuści Ukrainy*, „Rzeczpospolita”, 14.06.2023.
- Bielecki T., Marczuk J., *Rozmowy na szczycie*, „Gazeta Wyborcza”, 15.12.2023.
- Bingen D., *Polityka europejska w nierównomiernym trójkącie Francja – Niemcy – Polska*, „Zeszyty Niemcoznawcze”, 2002, nr 1.
- Bozo F., „Winners” and „Losers”: France, the United States, and the End of the Cold War, „Diplomatic History”, vol. 33, no. 5, November 2009.
- Cedro M., Potocki M., *Paryż chce łagodzić napięcia z Polską*, „Rzeczpospolita”, 4.02.2020.
- Cichocki M.A., *Polska – między Francją i Niemcami*, „Zeszyty Niemcoznawcze” 2002, nr 1.
- Cimoszewicz W., *Krajobraz za horyzontem. Polityka zagraniczna RP po wejściu do Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe”, 2004, nr 2.
- Cohen S.B., *Geography and Politics in a World Divided*, Oxford–New York 1973.
- De Gaulle Ch., *Mémoires de guerre et Mémoires d’espoir*, Paris 2016.
- Deklaracja Ministrów Spraw Zagranicznych Trójkąta Weimarskiego*, Ambasada Francji w Polsce, <https://pl.ambafrancce.org> (17.10.2020).
- Fiszera J.M., *Geneza Trójkąta Weimarskiego i jego rola w integracji Europy po zakończeniu zimnej wojny*, „Rocznik Integracji Europejskiej”, 2022, nr 16.

- Fiszer J.M., *Geneza traktatu z Maastricht i jego znaczenie dla integracji i bezpieczeństwa Europy*, „Studia Polityczne”, 2023, nr 2.
- Fiszer J.M., *Polityka zagraniczna Polski w XXI wieku: cele, wyzwania, kierunki, szanse i zagrożenia*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019, nr 2.
- Fiszer J.M., *Rosja wobec akcesji Polski do NATO i Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, 2018, nr 1.
- Fiszer J.M., *Stanowisko Rosji i Niemiec wobec akcesji Polski do NATO*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, 2022, t. LVII, z. 1.
- Fiszer J.M., *Stanowisko Rosji wobec akcesji Polski do NATO i Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, 2016, nr 1.
- Fiszer J.M., Czasak M., *Trójkąt Weimarski. Geneza i działalność na rzecz integracji Europy w latach 1991–2016*, Warszawa 2019.
- Haszczyński J., *Niemcy i Francja podpisały traktat: duża chmura nad Akwizgranem*, „Rzeczpospolita”, 23.01.2019.
- Hyde-Price A., *Dryf kontynentalny? Polska a zmiany relacji euroatlantyckich [w:] Nowy członek „starego” Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa*, red. O. Osica, M. Zaborowski, Warszawa 2002.
- Jakimowicz R., *Zarys stosunków polsko-rosyjskich w latach 1992–1999*, Warszawa 2000.
- Judt T., *Powojnie. Historia Europy od roku 1945*, Poznań 2018.
- Kielczewska-Konopka M., Kokot M., *Stoimy murem za Ukrainą*, „Gazeta Wyborcza”, 14.06.2023.
- Kielczewska-Konopka M., Kokot M., *Trójkąt Weimarski: nie porzucimy Ukrainy. Jesteśmy gotowi ją wspierać, aż odzyska suwerenność*, „Gazeta Wyborcza”, 13.06.2023.
- Kik K., *Regionalne aspekty polityki zagranicznej Polski*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, 2019, nr 2.
- Kiwerska J., *Partnerstwo w przywództwie? Stany Zjednoczone i Niemcy (1989–2016). Perspektywa polska*, Poznań 2017.
- Kokot M., *Koniec Polsko-Rosyjskiej Grupy ds. Trudnych*, „Gazeta Wyborcza”, 14.02.2019.
- Koncepcja polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej z 30 listopada 2016 roku*, Ambasada FR w Polsce, <https://poland.mid.ru> (3.06.2023).
- Koszel B., *Rola Francji i Niemiec w procesie integracji Polski z UE [w:] Polska w Europie w XXI wieku*, red. T. Wallas, Poznań 2002.
- Koszel B., *Trójkąt Weimarski: bilans i perspektywy współpracy*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2010, nr 1.
- Koszel B., *Trójkąt Weimarski. Geneza. Działalność. Perspektywy współpracy*, Poznań 2006.
- Kozhemiakin A.V., Kanet T.R.E., *Russia and Its Western Neighbours in the „Near Abroad” [w:] The Foreign Policy of the Russian Federation*, London 1997.
- Kuźniar R., *Droga do wolności. Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Warszawa 2008.
- Łukasiewicz M., *Trójkąt Weimarski po 15 latach*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2006, nr 2.
- Malingre V., Subtil M.-P., *Entente cordiale contre l’Histoire*, „Le Monde”, 12.09. 2009.
- Mickiewicz P., *Współpraca wojskowa Polski, Francji i Niemiec*, „Wojsko i Wychowanie”, 2002, nr 2.
- Moszyński P., *Macron w Polsce. Ostre spory i interesy*, „Gazeta Wyborcza”, 3.02.2020.

- Musiał K., *Polska – Ukraina, Polacy – Ukraińcy: specyfika relacji a eskalacja wojny na terytorium Ukrainy*, „Dyskurs & Dialog”, 2023, nr 11.
- Niemiecki minister ostrzega przed zagrożeniem. Pomóc może Polska, MSN, <https://www.msn.com.pl> (16.12.2023).
- Nivet B., *La France, mouton noir de l'Union europeenne?*, Paris 2003.
- Parzymies S., *Le Triangle de Weimar a-t-il encore une raison d'être dans une Europe en voie d'unification?*, „Annuaire français de relations internationales”, 2010, vol. XI.
- Parzymies S., *Przyjaźń z rozsądku. Francja i Niemcy w nowej Europie*, Warszawa 1994.
- Parzymies S., *Stosunki międzynarodowe w Europie 1945–1999*, Warszawa 1999.
- Parzymies S., *Trójkąt Weimarski w poszerzonej Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe”, 2004, nr 2.
- Parzymies S., *Unia Europejska a Europa Środkowa. Perspektywy współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa*, „Sprawy Międzynarodowe”, 1999, nr 3.
- Pelczyńska-Nałęcz K., *Polska wobec Rosji. Radykalizm bez polityki*, Warszawa 2018.
- Powrót Trójkąta Weimarskiego? Spotkanie szefów dyplomacji Polski, Niemiec i Francji, Trójkąt Weimarski*, <http://www.euraciv.pl> (18.06.2021).
- Pressekonferenz von Bundeskanzler Scholz, Präsident Macron und Präsident Duda anlässlich des Treffens der Staats- und Regierungschefs im Format „Weimarer Dreieck” am 12. Juni in Paris*, Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, 12.06.2023.
- Przybyła K., *Rosyjska polityka wobec Zachodu – wybrane zagadnienia*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2013, nr 26.
- Radkiewicz W., *Straszenie zwrotem ku Azji – nowa Koncepcja polityki zagranicznej Rosji*, Ośrodek Studiów Wschodnich, <https://www.osw.waw.pl> (4.06.2021).
- Sikorski R., *Polska może być lepsza*, Kraków 2018.
- Skubiszewski K., *Polska polityka zagraniczna w 1991 roku*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej”, 1993.
- Stańczyk J., *Nowy regionalizm w Europie Środkowej*, „Wojsko i Wychowanie”, 1999, nr 2.
- Stolarczyk M., *Dylematy bezpieczeństwa Polski w kontekście kryzysu i konfliktu ukraińskiego w latach 2013–2014 [w:] Dylematy polityki bezpieczeństwa Polski na początku drugiej dekady XXI wieku*, red. K. Czornik, M. Łakomy, Katowice 2014.
- Szeptycki A., *Czynnik niemiecki w polityce wschodniej V Republiki (1958–1991)*, „Stosunki Międzynarodowe”, 2000, nr 3–4.
- Szeptycki A., *Dziedzictwo generała de Gaulle’a w polityce zagranicznej V Republiki*, Warszawa 2005.
- Szeptycki A., *Ewolucja stanowiska Francji i Polski wobec wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony*, „Stosunki Międzynarodowe”, 2010, nr 3–4.
- Szczepański W.J., *Charles de Gaulle i Europa*, Warszawa 2001.
- Ujazdowski K.M., *V Republika Francuska. Idee, konstytucja, interpretacje*, Kraków 2010.
- Wiegel M., Gnauk G., *Macron, Scholz und Duda beraten über Sicherheitsgarantien für die Ukraine*, „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, 12.06.2023.
- Wroński P., Wieliński B.T., *Macron wyciąga rękę*, „Gazeta Wyborcza”, 4.02.2020.
- Wspólne oświadczenie ministrów spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, przyjęte podczas XV polsko-niemieckich konsultacji międzyrządowych, które odbyły się 2 listopada 2018 roku w Warszawie*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, <https://www.gov.pl> (4.05.2021).
- Współpraca Polski, Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego*, red. J.M. Fiszer, Warszawa 2022.

Wyligala H., *Trójkąt Weimarski. Współpraca Polski, Francji i Niemiec w latach 1991–2004*, Toruń 2010.

Wyligala H., *Trójkąt Weimarski po rozszerzeniu UE – niewykorzystany instrument polskiej polityki zagranicznej?*, „Przegląd Politologiczny”, 2010, nr 4.

Yodert J.S.A., *Dialogues, Trialogues and Triangles: The Germany's Foreign Policy of Trust-Building*, „German Politics”, 2017, nr 26.

Prospects for the renaissance of the Weimar Triangle and its activities after Russia's aggression against Ukraine

Abstract

This article is devoted to the so-called Weimar Triangle created in 1991, i.e. an informal group of countries consisting of Poland, Germany and France. It shows its origins, successes and failures, as well as its activities and prospects for the renaissance after Russia's aggression against Ukraine on February 24, 2022. The Weimar Triangle was created at a difficult time for Polish and Europe, i.e. after the reunification of Germany on 3 October 1990, but before the collapse of the Soviet Union in December 1991, which had a negative attitude towards the political transformation in Poland, which began in June 1989, and its Euro-Atlantic aspirations. The Russian Federation under the rule of Vladimir Putin has a similarly hostile attitude towards Ukraine's Euro-Atlantic aspirations, and he attacked this sovereign country in order to prevent it from joining the European Union and NATO. In this article I try to verify the hypothesis that the Weimar Triangle is one of the greatest successes of Polish's foreign policy after 1989, whose main goal was accession to Euro-Atlantic structures in order to ensure our sovereignty and strengthen our security. I would like to say that the Weimar Triangle has served its purpose here. Moreover, I believe that it can play a similar role in Ukraine's efforts to become a member of the Euro-Atlantic structures. Therefore, its renaissance is necessary, and the accelerator of this process is the war in Ukraine, which has been going on for almost two years. Furthermore, I would like to state that, given the increasingly complicated international situation today, the Weimar Triangle should once again operate and play an important role in the foreign policy of Polish, Germany, France and the European Union. It may also play an important role in ending the Russia-Ukraine war and Ukraine's accession to the European Union and NATO.

Keywords: Weimar Triangle, Poland, Germany, France, Renaissance, Ukraine